

PRIJEDLOG

Na temelju članka 31. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 150/11, 119/14 i 93/16), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj _____2017. godine donijela

ODLUKU

O DONOŠENJU STRATEGIJE SOCIJALNE SKRBI ZA STARIJE OSOBE U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RAZDOBLJE OD 2017. DO 2020. GODINE

I.

Donosi se Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2020. godine (u daljnjem tekstu: Strategija), u tekstu koji je Vladi Republike Hrvatske dostavilo Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku aktom, klase: 011-01/16-01/15, urbroja: 519-03-2-1/1-17-39, od 3. kolovoza 2017. godine.

II.

Zadužuju se javnopravna tijela i druga tijela određena nositeljima i sunositeljima pojedinih mjera iz Strategije da u predviđenim rokovima provedu mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti.

III.

Zadužuje se Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku da o donošenju ove Odluke izvijesti tijela iz točke II. ove Odluke.

IV.

Zadužuje se Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku da Strategiju objavi na svojim internetskim stranicama.

V.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u Narodnim novinama.

Klasa:
Urbroj:
Zagreb,

PREDSJEDNIK

mr. sc. Andrej Plenković

OBRAZLOŽENJE

Iz popisa stanovništva 2011. godine proizlazi da je hrvatsko društvo, s udjelom od 17,7% osoba starijih od 65 godina, „staro društvo“ te da po udjelu starijih osoba u populaciji nadilazi prosjek Europske unije (17%). Navedeni demografski pokazatelji govore da je Hrvatska zakoračila u „demografsku starost“.

Kako bi se starijim osobama, koje su u sustavu socijalne skrbi prepoznate kao posebno osjetljiva kategorija korisnika, omogućilo pravo na dostojanstvenu starost i trajnu društvenu uključenost, potrebna je uspostava cjelovitog pristupa i dugoročne strategije socijalne skrbi. U tu svrhu, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku donijelo odluku da se izradio Strategija socijalne skrbi o starijim osobama u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2017.-2020. Važno je napomenuti da je glavni povod za izradu Strategije bio osigurati višu razinu kvalitete socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj što je među ostalim omogućilo da pružatelji usluga mogu koristiti sredstva iz fondova EU za financiranje usluga za starije osobe u zajednici, koje nisu obuhvaćene Zakonom o socijalnoj skrbi, a starijim osobama povećavaju kvalitetu života i omogućavaju da što duže ostaju živjeti u vlastitom domu. Posebno ističemo da će Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj odnosno ciljevi Strategije predstavljati podlogu za korištenje sredstava Europskih fondova, a također će služiti kao podloga za razvoj novih oblika skrbi za starije osobe u lokalnoj zajednici.

Strateški okvir podijeljen je u tri područja unutar kojih su definirani ciljevi, mjere, aktivnosti, nositelji, rokovi, indikatori provedbe te potrebna financijska sredstva.

Slijedom navedenog, predlaže se donošenje Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2020. godine.

Prijedlog

Republika Hrvatska
Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

**Nacrt prijedloga Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj
za razdoblje od 2017.-2020.**

Zagreb, lipanj 2017.

SADRŽAJ

I. Uvod.....	3
II. Ocjena stanja	4
1. Društveni kontekst.....	4
2. Demografski podaci.....	5
3. Starije osobe u sustavu socijalne skrbi.....	10
- Novčane naknade	10
- Socijalne usluge.....	12
- Pružatelji usluga za starije osobe.....	14
III. Značenje pojedinih pojmova u Strategiji.....	17
IV. Europska i međunarodna suradnja.....	17
V. Strateški okvir.....	18
A) Zakonodavni okvir.....	18
B) Informiranje i podizanje razine svijesti.....	24
C) Širenje i unapređenje usluga u zajednici	27
VI. Završne odredbe.....	38

I. UVOD

Opredjeljenje Republike Hrvatske za zaštitu starijih osoba kao ranjive skupine proizlazi iz Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10 i 5/14), u članku 58., stavak 1. navedeno je da slabim, nemoćnim i drugim, zbog nezaposlenosti ili nesposobnosti za rad, nezbrinutim osobama država osigurava pravo na pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba. Nadalje, u članku 64. stavak 4. navedeno je da su djeca dužna brinuti se za stare i nemoćne roditelje, a člankom 65., stavak 1. propisano je da je dužnost svih da štite djecu i nemoćne osobe. Starije i nemoćne osobe su u sustavu socijalne skrbi prepoznate kao posebno osjetljiva kategorija korisnika što je propisano člankom 21. Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“ broj 157/13, 152/14, 99/15, 52/16 i 16/17). Također se u Obiteljskom zakonu („Narodne novine“ broj 103/15) u članku 292. navodi da je punoljetno dijete dužno uzdržavati roditelja koji nije sposoban za rad, a nema dovoljno sredstava za život ili ih ne može ostvariti iz svoje imovine.

Starije osobe navedene su i u programu Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od 2016.-2020. godine gdje je naglašeno da će se pristupiti izmjenama u mirovinskom sustavu i pružiti primjerena institucionalna i izvaninstitucionalna skrb za starije građane, kako bi im se osigurao dostojanstven život nakon završetka radnog vijeka.

Nadalje prema podacima Zaklade UN-a za stanovništvo (UNFPA), objavljenim u izvješću pod nazivom „Starenje u 21. stoljeću: uspjeh i izazov“ (2012., UNFPA and HelpAge International), svijet će u narednih deset godina dostići brojku od milijardu ljudi starih 60 i više godina i morat će se bolje pripremiti za demografsko starenje. Pod tim pojmom podrazumijeva se porast broja i povećanje udjela stanovništva starijega od 60 (ili 65) godina u ukupnom stanovništvu.

Unazad tri desetljeća Ujedinjeni narodi te Europska unija sustavno ukazuju na ozbiljnost problema ubrzanog starenja stanovništva i posljedica koje iz toga proizlaze, te su svoja djelovanja usmjerili ka senzibilizaciji zemalja članica za izgradnju politika prilagođenih potrebama i skrbi o starijim osobama.

Godine 1982. u Beču, u organizaciji UN-a, održana je prva Svjetska skupština o starenju na kojoj je donesen Međunarodni plan djelovanja na području starenja. Nadalje, 1991. godine Opća skupština UN-a donosi Načela Ujedinjenih naroda za starije ljude (Rez 46/91), a iste godine je 1. listopada određen Međunarodnim danom starijih osoba.

Godine 2002. u Madridu je održana druga skupština o starenju na kojoj su doneseni Madridska deklaracija i Madridski internacionalni plan aktivnosti 2002. Također, potrebno je istaknuti da je Ekonomska komisija UN-a za Europu (UNECE) donijela Regionalnu strategiju za implementaciju Madridskog internacionalnog plana aktivnosti o starenju 2002., a Europski odbor za socijalnu koheziju Vijeća Europe donio je 2004. godine Pregled aktivnosti o starenju u Europi.

U Beču je 2012. godine održana Ministarska konferencija o aktivnom starenju, na kojoj je usvojena „Ministarska politička deklaracija“. Ista je usmjerena na slijedeća područja: duži radni vijek i sposobnost za rad; sudjelovanje, nediskriminacija i društvena uključenost starijih osoba; dostojanstvo, zdravlje i neovisnost starijih osoba te međugeneracijska solidarnost.

Povelja o temeljnim pravima Europske unije 2010/c 83/02 Ugovora o Europskoj uniji, u članku 25. navodi da Unija priznaje i poštuje prava starijih osoba na dostojan život i neovisnost te na sudjelovanje u društvenom i kulturnom životu.

Europska unija je u svojim strateškim dokumentima: Europa 2020, Investiranje u socijalnu Europu, Prema socijalnom ulaganju za rast i koheziju - uključujući i provedbu Europskog socijalnog fonda za razdoblje 2014. – 2020., između ostalih, odredila i ciljeve, smjernice te prioritete djelovanja u svrhu smanjenja negativnih posljedica starenja stanovništva.

Navedeni međunarodni dokumenti predstavljaju osnovu za izradu strategije socijalne skrbi za starije osobe u RH.

Proces ubrzanog starenja u Republici Hrvatskoj prisutan je već dulje vrijeme. Prema demografskim pokazateljima (navedeni u drugom poglavlju), Republika Hrvatska se ubraja među države s vrlo visokim udjelom starog stanovništva. Kako bi se starijim i nemoćnim osobama, koje su u sustavu socijalne skrbi prepoznate kao posebno osjetljiva korisnička skupina, omogućilo pravo na dostojanstvenu starost i trajnu društvenu uključenost donesena je Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2016. godine, koju je Vlada usvojila 30. siječnja 2014. godine, a provedba koje je polučila dobre rezultate.

Iz svih ranije nabrojanih razloga Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku donijelo je odluku o donošenju novog strateškog dokumenta koji osigurava preduvjete da starije osobe dobiju usluge koje im povećavaju kvalitetu života. Također Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017.-2020. (dalje Strategija) će omogućiti pružateljima usluga za starije osobe pristup sredstvima iz fondova Europske unije za širenje izvaninstitucionalnih usluga.

U Strategiji je planirano ostvarivanje sljedećih ciljeva: unaprjeđenje zakonodavnog okvira, informiranje i podizanje razine svijesti o pravima starijih osoba te širenje i unaprjeđenje usluga u zajednici.

II. OCJENA STANJA

1. Društveni kontekst

Povećanje udjela starijeg stanovništva i produljenje životnog vijeka dovodi do pojačane potrebe sve većeg broja ljudi koji trebaju pomoć u starijoj životnoj dobi. Starije osobe danas žive dulje i drugačije od svojih predaka, stoga se i njihove potrebe kontinuirano mijenjaju, ali i povećavaju. Današnje generacije starijih osoba žele visoku kvalitetu života, žele ostati neovisne i aktivne bez obzira na svoju dob. S druge strane, brzo starenje popraćeno je drastičnim promjenama obiteljske strukture i njezinih uloga. Urbanizacija, migracija mladih ljudi u gradove u potrazi za radnim mjestom, smanjenje obitelji, sve više radno aktivnih žena, ujedno znači smanjenje članova obitelji koji su u mogućnosti brinuti za starije osobe. Starenje stanovništva danas postaje prioritetno pitanje za kreatore politike (Graovac, 2003.). Zahtjevi za zadovoljavanjem socijalnih potreba starijih osoba sve su upitniji uslijed trendova demografskog starenja populacije i različitih promjena u gospodarskom, političkom i socijalnom životu društva u cjelini. Također, izazovi u skrbi i promjene u obitelji dovode u pitanje postojeće sustave skrbi i brige za starije osobe. Stoga se postavlja pitanje kako udovoljiti potrebama starijih osoba da, s jedne strane zadovoljavaju svoje primarne potrebe i doprinose vlastitoj dobrobiti, a s druge da i u starosti mogu aktivno doprinositi obitelji ili široj lokalnoj zajednici. Današnje suvremeno društvo u mnogim je područjima usmjereno na rad i profit te prevladava društvena klima u kojoj je cilj biti: mlad, lijep, uspješan, neovisan, zaposlen i takav ostati. Takvu klimu potrebno je mijenjati prema percepciji starijih osoba kao resursa u financijskom i moralnom smislu, te kao važnih dionika u društvenom životu. Spomenuti suvremeni trendovi zahtijevaju promjenu sustava socijalne skrbi koja se treba bazirati na individualnom holističkom pristupu planiranja socijalnih usluga, s vizijom personalizirane socijalne skrbi i uslugama prilagođenim potrebama i željama korisnika (Xie i sur., 2012). U korak s tim javlja se potreba za pronalaženjem novih i adekvatnijih oblika skrbi, gdje su osnovni kriterij kvaliteta usluga i individualne potrebe pojedinca (*Suzana Jedvaj, Ana Štambuk, Silvia Rusac Socijalne teme 2014.*).

2. Demografski podaci

Prema procjeni stanovništva objavljenoj u Statističkom ljetopisu Republike Hrvatske 2016, Državnog zavoda za statistiku sredinom 2015. u Republici Hrvatskoj je živjelo 4 203 604 stanovnika od kojih je 799 286 osoba ili 19,01% staro 65 i više godina.

„Udio starijeg stanovništva u populaciji većoj od 8% pokazatelj je da je neko stanovništvo zakoračilo u demografsku starost“ (Ivo Nejašmić, Aleksandar Toskić, Hrvatski geografski glasnik, 75/1, 89 –110, 2013.g.).

Kad u nekom društvu prosječna dob stanovništva prijeđe 30 godina smatra se da je društvo zakoračilo u proces starenja stanovništva (<http://www.geografija.hr teme/stanovnistvo-hrvatske-stari/>). Hrvatska je ušla u proces starenja već 1953. godine kad je prosječna dob bila 30,7 godina (DZS) i kontinuirano je rasla da bi 2014. godine dosegla 42,3 godina (DZS- Žene i muškarci u Hrvatskoj 2016.).

Indeks starenja u Republici Hrvatskoj u 2011. godini je bio 115 dok je 1953. godine (najranije godište za koje su dostupni podaci na stranicama DZS) bio 27,9. Indeks starenja je podatak koji govori o postotnom udjelu osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 – 19 godina. Indeks starenja veći od 40% kazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja. (DZS, Popis stanovništva 2011.).

U posljednjem desetljeću značajno je opao udio mlađih dobnih skupina u ukupnom stanovništvu, a povećao se udio starijih osoba. U Tablici 1. prikazani su indeksi promjena.

Tablica 1. Indeks promjene udjela stanovnika Hrvatske 2001. – 2011. prema pojedinim dobnim skupinama

DOB	0-14	0-19	15-39	40-64	15-64	60 i više	65 i više	75 i više
INDEKS	88,9	87,8	93,6	106,1	99,9	111,6	112,7	148,1

Dakle, po metodološki različitim pokazateljima starosti i starenja, stanovništvo Republike Hrvatske spada u stara društva s prosječnom dobi od 44,1 godine za žene i 40,5 godina za muškarce za 2014. godinu (DZS- Žene i muškarci u Hrvatskoj 2016.).

Očekivano trajanje života u Republici Hrvatskoj za rođene 1953.godine iznosilo je za žene 63,2 godine, za muškarce 59,1 godina. Procjena očekivanog trajanja života za rođene 2014. godine je: žene 80,5 godina, muškarci 74,6 godina. (DZS; Žene i muškarci u Hrvatskoj 2016.). U vremenu od 61 godine povećano je očekivano trajanje života za 17,3 godine za žene i 15,5 godina za muškarce.

Starije stanovništvo u znanstvenoj literaturi koja prati skrb o starima osobama se dijeli u slijedeće tri dobne skupine: mlađa 65-74 godine, srednja 75-84 godine i stara 85 i više godina. Ovo je praktična podjela koja olakšava planiranje skrbi o starijim osobama, koje u nekom trenutku postaju ovisne o pomoći druge osobe.

U Tablici 2. je prikazano kako je ukupno stanovništvo i stanovništvo staro 65 i više godina (procjena broja stanovnika sredinom 2015.) rasprostranjeno po županijama.

Tablica 2. Brojčani pokazatelji o ukupnom stanovništvu i starijem stanovništvu po dobnim skupinama i županijama

ŽUPANIJA	Ukupno stanovništvo procjena sredinom 2015	Ukupno stanovništvo staro 65 i više godina	Starije osobe po dobnim skupinama nominalno		
			65-74 (mlađa)	75-84 (srednja)	85 i više godina (stara)
Zagrebačka	316.506	55.165	31.187	19.197	4.781
Krapinsko-zagorska	128.905	23.651	12.608	8.871	2.172
Sisačko-moslavačka	160.292	33.198	17.161	13.206	2.831
Karlovačka	121.840	26.195	12.436	10.927	2.832
Varaždinska	171.879	30.791	16.679	11.361	2.751
Koprivničko-križevačka	112.357	20.995	11.393	7.733	1.869
Bjelovarsko-bilogorska	113.746	22.089	11.602	8.487	2.000
Primorsko-goranska	291.654	62.102	33.250	23.001	5.851
Ličko-senjska	47.634	11.677	5.348	5.185	1.144
Virovitičko-podravska	80.610	14.443	7.777	5.483	1.183
Požeško-slavonska	73.473	13.744	7.082	5.491	1.171
Brodsko-posavska	151.012	27.806	14.353	11.043	2.410
Zadarska	170.168	35.146	19.106	12.792	3.248
Osječko-baranjska	294.233	52.409	28.523	19.717	4.169
Šibensko-kninska	104.315	24.776	11.946	10.295	2.535
Vukovarsko-srijemska	169.224	31.127	16.424	12.159	2.544
Splitsko-dalmatinska	453.155	83.381	43.763	31.227	8.391
Istarska	208.180	41.683	21.810	15.513	4.360
Dubrovačko-neretvanska	122.280	23.954	12.199	9.116	2.639
Međimurska	112.576	18.737	10.299	6.702	1.736
Grad Zagreb	799.565	146.217	79.075	52.402	14.740
UKUPNO RH	4.203.604	799.286	424.021	299.908	75.357

Iz podataka u Tablici 2. je vidljivo da najviše starijih osoba živi u Gradu Zagrebu, a najmanje u Ličko- senjskoj županiji. Broj starijih osoba na određenom području potrebno je promatrati preko starosnih skupina i na osnovu broja pripadnika određene starosne skupine kreirati vrstu usluga.

Poznato je da mlađa starosna skupina uz očuvanost zdravlja ne postavlja puno zahtjeva prema društvu u smislu nekih posebnih pomoći. To je skupina koja je najčešće vrlo aktivna bilo društveno ili unutar svoje obitelji kao pomoć u čuvanju i odgoju unučadi.

Srednja starosna skupina zbog svoje dugovječnosti i često fizičke oronulosti postavlja pred obitelj i društvo izvjesne zahtjeve. To je dob do koje uglavnom završavaju obiteljske obveze u smislu pomoći oko čuvanja i odgajanja unučadi i vrijeme kad su njihova već sredovječna djeca zaokupljena problemima vezanim uz posao i vlastite uvjete života pri čemu nerijetko zaborave da nastupa vrijeme kad ostarjeli roditelji trebaju njihovu pomoć. To je razdoblje u životu do kojega, i u tijeku kojega se najčešće gube životni partneri. Prema podacima o umrlim osobama u 2015. godini od ukupnog broja umrlih starijih osoba 44,83% su pripadnici srednje dobne

skupine, 22,14% mlađe i 33,02% stare (DZS, Statistički ljetopis 2016.). Pripadnici srednje dobne skupine su najčešće još donekle funkcionalno očuvani i nije im potrebna svakodnevna cjelodnevna skrb, ali su preslabi da bi uspješno zadovoljavali sve svoje potrebe, pa je za njih neophodno razvijati usluge u zajednici kako bi im se osigurala donekle slična kvaliteta života koju su nje govali tijekom života.

Stara dobna skupina zbog svih problema koje starost donosi u toj dobi je skupina starijih osoba kojoj je najčešće potrebna cjelodnevna skrb. Pripadnici ove dobne skupine su u većini slučajeva korisnici usluge smještaja, pa je kod planiranja smještajnih kapaciteta za starije osobe na pojedinom području potrebno uvažiti demografske pokazatelje tog područja.

Neujednačena rasprostranjenost stanovništva na području cijele države vidljiva je iz podataka prikazanih u Tablici 3.

Tablica 3. Gustoća naseljenosti po županijama, udio županija u ukupnom stanovništvu i udio starijih osoba u stanovništvu županije prema dobnim skupinama prema procjeni stanovništva sredinom 2015. godine (DZS)

ŽUPANIJA	Gustoća naseljenosti stan/km ²	Udio županije u ukupnom stanovništvu RH	Udio osoba 65 i više godina u stanovništvu županije (u daljnjem tekstu stariji)	Udio osoba od 65-74 godine u starijem stanovništvu županije	Udio osoba od 75-84 godine u starijem stanovništvu županije	Udio osoba 85 i više godina u starijem stanovništvu županije
Zagrebačka	103	7,53%	17,43%	56,53%	34,80%	8,67%
Krapinsko-zagorska	105	3,07%	18,35%	53,31%	37,51%	9,18%
Sisačko-moslavačka	36	3,81%	20,71%	51,69%	39,78%	8,53%
Karlovačka	34	2,90%	21,50%	47,47%	41,71%	10,81%
Varaždinska	136	4,09%	17,91%	54,17%	36,90%	8,93%
Koprivničko-križevačka	64	2,67%	18,69%	54,27%	36,83%	8,90%
Bjelovarsko-bilogorska	43	2,71%	19,42%	52,52%	38,42%	9,05%
Primorsko-goranska	81	6,94%	21,29%	53,54%	37,04%	9,42%
Ličko-senjska	9	1,13%	24,51%	45,80%	44,40%	9,80%
Virovitičko-podravska	40	1,92%	17,92%	53,85%	37,96%	8,19%
Požeško-slavonska	40	1,75%	18,71%	51,53%	39,95%	8,52%
Brodsko-posavska	74	3,59%	18,41%	51,62%	39,71%	8,67%
Zadarska	47	4,05%	20,65%	54,36%	36,40%	9,24%
Osječko-baranjska	71	7,00%	17,81%	54,42%	37,62%	7,95%
Šibensko-kninska	35	2,48%	23,75%	48,22%	41,55%	10,23%
Vukovarsko-srijemska	69	4,03%	18,39%	52,76%	39,06%	8,17%

Splitsko-dalmatinska	100	10,78%	18,40%	52,49%	37,45%	10,06%
Istarska	74	4,95%	20,02%	52,32%	37,22%	10,46%
Dubrovačko-neretvanska	69	2,91%	19,59%	50,93%	38,06%	11,02%
Međimurska	154	2,68%	16,64%	54,97%	35,77%	9,27%
Grad Zagreb	1.247	19,02%	18,29%	54,08%	35,84%	10,08%
UKUPNO RH brojčano /%	74	4.203.604	19,01%	53,05%	37,52%	9,43%

Podaci pokazuju da je prosječna gustoća naseljenosti u Republici Hrvatskoj 74 stanovnika na km², međutim gustoća naseljenosti je vrlo neujednačena po županijama odnosno mikroregijama. U Ličko-senjskoj županiji je to 9 stanovnika na km², dok je u Gradu Zagrebu 1.247 stanovnika na km².

Udio starijeg stanovništva u stanovništvu županija također je neujednačen, pa u Ličko-senjskoj županiji od sto stanovnika 24,51 je starije od 65 i više godina, a u Međimurskoj 16,44. Kad se pogleda struktura starijeg stanovništva uočava se razlika u udjelu stare dobne skupine u starijem stanovništvu. Najveći udio stare dobne skupine u kontingentu starijeg stanovništva ima Dubrovačko-neretvanska županija, a najmanje Osječko-baranjska.

Popisom stanovništva iz 2011. godine prikupljani su podaci o tipovima kućanstava s obzirom na dob, spol, tip kućanstva i obiteljske statuse. Radi se o korisnim podacima za planiranje skrbi o starijima na nacionalnoj razini.

Tablica 4. Starije stanovništvo prema tipu kućanstva i statusu u obitelji (Popis 2011., DZS)

Dobne skupine	Ukupno starijih stanovnika	Privatna kućanstva			Institucionalna kućanstva	
		Samačka kućanstva	Suprug/Supruga + izvanbračni drug /družica	Kućanstva s ostalim obiteljskim statusima ili bez obiteljskih statusa	Institucije za starije osobe	Ostali oblici institucionalne skrbi (zdravstvene, vjerske i dr.)
65-74	414.403	84.051	251.453	73.696	3.323	1.880
75-84	283.630	81.054	113.828	78.590	8.932	1.226
85 i više godina	60.600	18.728	9.778	25.693	5.845	556
Ukupno starijih osoba	758.633	183.833	375.059	177.979	18.100	3.662
- od toga žene	462.425	142.478	155.249	148.501	13.675	2.522

Iz podataka prikazanih u Tablici 4. (prema podacima i metodologiji DZS) proizlazi da 24,23% stanovnika starih 65 i više godina u Republici Hrvatskoj živi u samačkim kućanstvima, od čega

žene čine 77,50%. Najveći udio samačkih kućanstava ima stara dobna skupina 30,9%, zatim srednja 28,57% i mlađa 20,28%.

U bračnoj ili izvanbračnoj zajednici živi 49,43% osoba starih 65 i više godina, pri čemu žene čine 41,39%.

U institucionalnim kućanstvima je 2,86%, a u institucijama za starije 2,38% stanovništva starog 65 i više godina. Žene u institucijama za starije zastupljene su sa 75,55%.

Istim popisom stanovništva iz 2011. godine prikupljeni su podaci o stanovništvu s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti i fizičkoj pokretnosti, a podaci za starije osobe prikazani su u Tablici 5.

Tablica 5. Starije stanovništvo s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti i fizičkoj pokretnosti (Popis 2011., DZS)

Dobne skupine		65-74 god.	75-84 god.	85 i više godina
Ukupno osoba s teškoćama prema dobnim skupinama	353.247	159.335	152.744	41.168
Potpuno pokretni	163.626	93.585	60.665	9.376
Pokretni pomoću štapa, štake i hodalice	134.731	42.089	69.340	23.302
Pokretni u kolicima	6.347	2.073	2.926	1.348
Trajno nepokretni	13.484	2.778	6.282	4.424
Ostalo	33.841	18.275	13.022	2.544
Nepoznato	1.218	535	509	174

Podaci sadržani u Tablici 5. pokazuju da udio osoba s teškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti raste s kronološkom dobi, pa je tako udio onih koji imaju teškoće u obavljanju svakodnevnih aktivnosti u: mlađoj dobnoj skupini 38,44%, srednjoj dobnoj skupini 53,85% i staroj dobnoj skupini 67,93%.

Kad je u pitanju pokretnost među starijim osobama koje su navele da imaju teškoća u obavljanju svakodnevnih aktivnosti imamo sljedeću situaciju: trajno nepokretnih osoba u mlađoj dobnoj skupini je 1,74%, u srednjoj 4,11% i u staroj 10,74%. Obrnutu situaciju imamo kad su u pitanju potpuno pokretne osobe među onima koji navode da imaju teškoća u obavljanju svakodnevnih aktivnosti, pa je tako u mlađoj dobnoj skupini potpuno pokretno 58,75%, u srednjoj 39,71% i u staroj 22,77%. Iz podataka je razvidno da je opravdana podjela starijeg stanovništva u više dobnih skupina, jer se dobije potpunija slika o problemima starijih osoba koji nisu isti za mladu, srednju i staru dobnu skupinu pa shodno tome i planiranje skrbi za starije osobe mora uvažavati demografske pokazatelje.

3. Starije osobe u sustavu socijalne skrbi

U vrijeme izrade Strategije, socijalna skrb u Republici Hrvatskoj regulirana je Zakonom o socijalnoj skrbi (dalje Zakon), Obiteljskim zakonom, Zakonom o udomiteljstvu te nizom podzakonskih akata.

Osim navedenih propisa, socijalna skrb ostvaruje se i sukladno općim aktima jedinica područne (regionalne) i/ili lokalne samouprave i Grada Zagreba, kojima definiraju socijalne programe na području svoje nadležnosti te njihov sadržaj, obim i načine financiranja.

Također, potrebno je istaknuti kako se briga i skrb o starijim osobama odvija i kroz implementaciju različitih politika, strategija i programa, bez obzira radi li se o programima na nacionalnoj, područnoj ili lokalnoj razini.

Prava u sustavu socijalne skrbi utvrđena Zakonom, osobito značajna za osobe starije životne dobi, su *novčane naknade*: zajamčena minimalna naknada, naknada za troškove stanovanja i troškovi ogrjeva, naknada za osobne potrebe korisnika smještaja, jednokratna naknada, doplatka za pomoć i njegu, osobna invalidnina te *pravo na socijalne usluge*: usluga smještaja i usluga pomoći u kući.

Novčane naknade

Zajamčena minimalna naknada priznaje se samcu ili obitelji koji nemaju sredstava za uzdržavanje u visini utvrđenoj Zakonom, a nisu ih u mogućnosti ostvariti svojim radom, prihodom od imovine ili na drugi način, uz uvjete i na način propisan Zakonom. Zajamčena minimalna naknada za samca (radno nesposobnog) iznosi 115% osnovice za izračun zajamčene minimalne naknade, a za člana obitelji 60% osnovice. Zahtjev za priznavanje zajamčene minimalne naknade podnosi se u centru za socijalnu skrb koji provodi postupak, donosi rješenje i isplaćuje sredstva.

Prema statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., 9.287 osoba starih 65 i više godina je primilo ovu naknadu što čini 9,07% svih primatelja zajamčene minimalne naknade ili 1,16% svih osoba starih 65 i više godina.

Naknada za troškove stanovanja i troškovi ogrjeva (najamnina, komunalne naknade, električna energija, plin, grijanje, voda, odvodnja i drugi troškovi stanovanja u skladu s posebnim propisima) odobrava i isplaćuje jedinica lokalne samouprave iz svog proračuna i to do iznosa polovice sredstava zajamčene minimalne naknade samca ili kućanstva prema Zakonu. Samcu ili kućanstvu koji se grije na drva može se, jednom godišnje, osigurati 3 m³ drva ili se može odobriti novčani iznos za podmirenje tog troška u visini koju odlukom odredi nadležna jedinica područne (regionalne) samouprave, odnosno Grad Zagreb.

U statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., ne postoje podaci o primateljima naknade za troškove stanovanja i ogrjeva prema dobnim skupinama.

Naknada za osobne potrebe korisnika smještaja je pravo koje se priznaje korisniku smještaja ili organiziranog stanovanja ako vlastitim prihodima ne može osigurati zadovoljavanje osnovnih

potreba na smještaju ili organiziranom stanovanju, naknada za osobne potrebe iznosi 20% (100,00 kn/mj.) osnovice iz čl.27 st.2. Zakona.

Kad korisnik sudjeluje u plaćanju troškova smještaja ili organiziranog stanovanja, iznos kojim sudjeluje u plaćanju troškova umanjuje se za iznos naknade za osobne potrebe.

O priznavanju prava na naknadu za osobne potrebe odlučuje centar za socijalnu skrb rješenjem o priznavanju prava na smještaj ili organizirano stanovanje.

U statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., ne postoje podaci o primateljima naknade za osobne potrebe korisnika smještaja prema dobnim skupinama.

Jednokratna naknada je pravo na novčanu naknadu ili naknadu u naravi koju centar za socijalnu skrb priznaje samcu ili obitelji koji zbog trenutačnih materijalnih teškoća nisu u mogućnosti podmiriti neke osnovne životne potrebe, uz uvjete i na način propisan Zakonom. Zakonom je propisano da iznos jednokratnih pomoći u jednoj kalendarskoj godini za samca ne može biti veći od iznosa pet osnovica iz članka 27. stavaka 2. odnosno sedam osnovica iz prethodno navedenog članka i stavka Zakona za kućanstva. U osobito opravdanim slučajevima centar može priznati uvećanu jednokratnu naknadu uz prethodnu suglasnost ministarstva nadležnog za socijalnu skrb.

U statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., ne postoje podaci o primateljima jednokratne pomoći prema dobnim skupinama.

Osobna invalidnina je novčana potpora namijenjena osobi s teškim invaliditetom ili drugim teškim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, u svrhu zadovoljavanja njezinih životnih potreba za uključivanje u svakodnevni život zajednice, i to u slučaju ako osobnu invalidninu ne ostvaruje po drugoj osnovi te iznosi 250% od osnovice za osobu koja ne ostvaruje vlastiti prihod. Ako korisnik ostvaruje prihod po bilo kojoj osnovi, osobna invalidnina utvrđuje se kao razlika između punog iznosa osobne invalidnine i prosječnog prihoda ostvarenog u prethodna tri mjeseca prije podnošenja zahtjeva. Također, osobna invalidnina se ostvaruje putem rješenja centra za socijalnu skrb.

Prema statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., osobnu invalidninu primalo je 3.226 osoba starih 65 i više godina, što čini 13,58% svih primatelja osobne invalidnine.

Doplatak za pomoć i njegu je novčana potpora namijenjena osobi koja ne može sama udovoljiti osnovnim životnim potrebama uslijed čega joj je prijeko potrebna pomoć i njega druge osobe u organiziranju prehrane, pripremi i uzimanju obroka, nabavci namirnica, čišćenju i pospremanju stana, oblačenju i svlačenju, održavanju osobne higijene, kao i obavljanju drugih osnovnih životnih potreba.

Doplatak za pomoć i njegu može ostvariti osoba:

- ako nema sklopljen ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju
- ako u vlasništvu nema drugi stan ili kuću, osim stana ili kuće koju koristi za stanovanje, koju može otuđiti ili iznajmiti i time osigurati sredstva za pomoć i njegu i ako u vlasništvu nema poslovni prostor koji ne koristi za obavljanje registrirane djelatnosti
- ako prosječni prihod po članu obitelji u prethodna tri mjeseca prije mjeseca u kojem je podnesen zahtjev, odnosno pokrenut postupak, ne prelazi iznos od 200 % osnovice iz

čl. 27. st. 2. (1.000 kuna po članu obitelji), odnosno 250 % navedene osnovice (1.250 kuna), ako osoba živi sama

- ako doplatak za pomoć i njegu ne može ostvariti po drugoj osnovi.

Međutim, Zakonom je propisana iznimka vezana uz ostvarivanje navedenog prava. Pravo na doplatak za pomoć i njegu u punom iznosu, neovisno o prihodu ima: osoba s težim invaliditetom, osoba s težim trajnim promjenama u zdravstvenom stanju, slijepa, gluha i gluhoslijepa osoba koja nije osposobljena za samostalan život i rad. Također, pravo na doplatak za pomoć i njegu u smanjenom iznosu, neovisno o prihodu, ima slijepa, gluha i gluhoslijepa osoba koja je osposobljena za samostalan život i rad i osoba potpuno lišena poslovne sposobnosti.

Doplatak za pomoć i njegu isplaćuje se u punom opsegu i iznosi 100% od ranije navedene osnovice, ili u smanjenom opsegu i iznosi 70% od osnovice.

Pravo na doplatak za pomoć i njegu ne može ostvariti osoba kojoj je osigurana usluga smještaja u ustanovi socijalne skrbi i kod drugih pružatelja socijalnih usluga, u zdravstvenoj ili u drugoj ustanovi, a iznimno se može uz doplatak za pomoć i njegu osigurati i pomoć u kući sukladno Zakonu. Za priznavanje ovog prava rješenje donosi centar za socijalnu skrb koji ga i isplaćuje.

Prema statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., 33.859 osoba starih 65 i više godina je primilo ovu pomoć, što čini 50,18% svih primatelja doplatka za pomoć i njegu.

Socijalne usluge

Usluga smještaja je usluga skrbi izvan vlastite obitelji, koja se ostvaruje *kao institucijska skrb* u domovima ili drugim pravnim osobama *ili kao izvaninstitucijska skrb* u udomiteljskoj obitelji, obiteljskom domu, organiziranom stanovanju ili u zajednici stambenih jedinica. Usluga smještaja može biti privremena i dugotrajna.

Starijoj osobi kojoj je zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju i nemoći prijeko potrebna stalna pomoć i njega druge osobe priznaje se dugotrajni smještaj. Navedeno pravo priznaje centar za socijalnu skrb. Dugotrajni smještaj neće se priznati osobi koja ima sklopljen ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, kojoj pomoć i njegu mogu pružiti članovi obitelji ili se pomoć i njega može osigurati na drugi način.

Međutim, osim temeljem rješenja centra za socijalnu skrb korisnik može izabrati socijalnu uslugu i pružatelje usluge te sklopiti ugovor o korištenju usluge s ustanovom socijalne skrbi ili drugim pružateljem usluge bez rješenja centra za socijalnu skrb.

Prema podacima iz upisnika i evidencija o pružateljima socijalnih usluga, koje vodi Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, na dan 31.12.2015. g. *uslugu smještaja kao institucijskog oblika skrbi* u RH pružalo je slijedećih 197 pružatelja:

- državni domovi za stare i nemoćne (3)
- županijski (decentralizirani) domovi za starije i nemoćne (45)
- domovi drugih osnivača (97) i
- druge pravne osobe koje pružaju usluge smještaja bez osnivanja doma (52) osnivači su udruge, vjerske zajednice ili druge pravne osobe i obrtnici.

Prema statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., 17.141 osoba stara 65 i više godina smještena je u domove i druge pravne osobe za starije i nemoćne osobe, od čega su temeljem rješenja centra za socijalnu skrb smještene 3.374 osobe stare 65 i više godina.

Prema statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., u domovima za starije i nemoćne osobe kojima je osnivač županija,

a koji čine 59,08 % ukupnih smještajnih kapaciteta u institucionalnom smještaju na smještaj je čekalo 769 osoba kojima je pravo na uslugu smještaja priznato temeljem rješenja centra za socijalnu skrb, od tog broja 387 osoba bilo je zainteresirano za trenutni smještaj. Rješenje centra za socijalnu skrb o smještaju uvijek se donosi za određeni dom pa su podaci točni, međutim podaci o broju osoba koje čekaju na smještaj temeljem ugovora, a njih je prema istom izvoru bilo 72.054 osobe od kojih je 25.992 bilo zainteresirano za smještaj vjerojatno su uvećani iz razloga što ista osoba može predati zahtjev za smještaj kod više pružatelja i to se uglavnom događa u decentraliziranim (županijskim) domovima.

Nadalje, *izvaninstitucijski oblik usluge smještaja za starije osobe* pružaju obiteljski domovi kojih je prema Evidenciji fizičkih osoba koje samostalno obavljaju socijalnu skrb kao profesionalnu djelatnost na dan 31.12.2015. bilo upisano 336 za starije osobe. Na isti datum bilo je 1240 udomiteljskih obitelji za starije osobe, prema podacima prikupljenim za potrebe Službe za stare i nemoćne osobe, osobe s problemima ovisnosti i azilante (dalje Služba za stare osobe). U udomiteljskoj obitelji mogu biti smještene najviše četiri starije i nemoćne osobe, iznimno moguće je smjestiti i više od četiri osobe ako se radi o odraslom korisniku hitnog ili povremenog udomiteljstva, u udomiteljskoj obitelji koja ispunjava propisane uvjete, uz prethodnu suglasnost centra udomitelja. U obiteljskom domu usluge smještaja mogu se pružati za pet do dvadeset starijih i nemoćnih osoba.

Prema statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku na dan 31.12.2015 godine, u obiteljskim domovima temeljem rješenja centra za socijalnu skrb bila je smještena 291 osoba. Prema podacima Službe za stare osobe na dan 31.12.2015. u 231 obiteljskom domu koji je dostavio podatke bile su smještene ukupno (temeljem rješenja centra za socijalnu skrb i temeljem ugovora o smještaju) 2.774 starije i nemoćne osobe. Prema podacima Službe za stare osobe, prikupljenim od centara za socijalnu skrb koji utvrđuju uvjete i izdaju rješenja za obavljanje udomiteljstva, na dan 31. 12. 2015. bilo je smješteno 3.279 starijih osoba.

Usluga pomoći u kući priznaje se starijoj osobi kojoj je prema procjeni centra za socijalnu skrb potrebna pomoć druge osobe pod uvjetom da pomoć i njegu ne mogu osigurati roditelj, bračni drug i djeca, da nije sklopljen ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju, da prihod za samca ili prihod po članu obitelji ne prelazi iznos od 300% osnovice (1.500,00 kn) iz članka 27. st. 2. Zakona odnosno 400% iste osnovice (2.000,00 kn) kad se usluga subvencionira s 50% iznosa, ako se na području prebivališta može osigurati takva pomoć i ako osoba nije otuđila nekretnine ili pokretnine veće vrijednosti u posljednju godinu dana od dana podnošenja zahtjeva za priznavanje prava na socijalnu uslugu.

Pravo na uslugu pomoći u kući obuhvaća:

- organiziranje prehrane (nabava i dostava gotovih obroka u kuću, odnosno nabava živežnih namirnica, pomoć u pripremanju obroka, pranje posuđa i dr.),
- obavljanje kućnih poslova (pospremanje stana, donošenje vode, ogrjeva i slično, organiziranje pranja i glačanja rublja, nabava lijekova i drugih potrepština),
- održavanje osobne higijene (pomoć u oblačenju i svlačenju, u kupanju i obavljanju drugih higijenskih potreba),
- zadovoljavanje drugih svakodnevnih potreba.

Rješenje o priznavanju prava na uslugu pomoći u kući donosi centar za socijalnu skrb.

Usluge pomoći u kući pruža centar za pomoć u kući, dom socijalne skrbi, centar za pružanje usluga u zajednici, udruga, vjerska zajednica i druga pravna osoba i obrtnici te fizička osoba koja obavlja djelatnost socijalne skrbi, u skladu s uvjetima propisanim Zakonom.

Prema podacima prikupljenim od pružatelja usluga za starije osobe za praćenje provedbe

Strategije socijalne skrbi za razdoblje 2014.-2016. na dan 31.12.2015. godine bilo je ukupno 170 pružatelja pomoći u kući koji su pružali jednu ili više aktivnosti iz usluge pomoć u kući za 9.595 starijih osoba.

Prema statističkim podacima Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, stanje na dan 31.12.2015.g., 3.328 osoba starih 65 i više godina je dobivalo uslugu pomoć u kući temeljem rješenja centra za socijalnu skrb.

Tijekom provedbe Strategije socijalne skrbi za razdoblje 2014.-2016. godine raspisivani su natječaji i dodjeljivana sredstva na nacionalnoj razini za jednogodišnje projekte usmjerene podizanju kvalitete života starijih osoba, potom za projekte usmjerene sprečavanju siromaštva i socijalne isključenosti. Kod raspodjele sredstava vodilo se računa o zastupljenosti svih županija.

U navedenom razdoblju provodio se također i trogodišnji program širenja mreže usluga u zajednici za starije osobe pod nazivom „halo pomoć“. Po ovom programu financirano je šest projekata koji su obuhvaćali ukupno 1.507 starijih osoba s područja cijele države.

Pružatelji usluga za starije osobe

Pružatelj usluge smještaja može biti **dom socijalne skrbi** kojeg sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi i Zakonu o ustanovama može osnovati država, JLP(R)S, vjerska zajednica, trgovačko društvo, udruga te druga domaća i strana pravna ili fizička osoba.

Potom, **pružatelj usluge smještaja bez osnivanja doma** može biti udruga, vjerska zajednica, druga pravna osoba te obrtnik koji uz obavljanje svoje djelatnosti, za koju su upisani u sudski registar ili kod drugog nadležnog tijela u skladu s posebnim zakonima, mogu pružati uslugu smještaja u zasebnoj organizacijskoj jedinici sukladno Zakonu.

Prethodno navedeni pružatelji usluge smještaja u sustavu socijalne skrbi se vode pod zajedničkim nazivom *institucionalni smještaj*.

Pored institucionalnog smještaja, ova usluga se može pružati i kao *izvaninstitucionalni smještaj* koji se ostvaruje u obiteljskom domu, organiziranom stanovanju i udomiteljskoj obitelji. Obiteljski dom pruža uslugu smještaja za najmanje 5 i najviše 20 starijih osoba, u organiziranom stanovanju u jednoj stambenoj jedinici može biti smješteno najviše 8 osoba, a u udomiteljsku obitelj mogu biti smještene najviše 4 starije osobe.

Pomoć u kući primarno pružaju centri za pomoć u kući, ali mogu je pružati i centri za pružanje usluga u zajednici, domovi te drugi pružatelji usluga (bez osnivanja doma), udruge, vjerska zajednica, trgovačko društvo i druga domaća i strana pravna osoba te obrtnik, koji pored obavljanja svoje djelatnosti za koju je upisan u sudski registar ili kod drugog nadležnog tijela u skladu s posebnim zakonima pruža socijalne usluge te fizičke osobe koje samostalno pružaju uslugu pomoć u kući kao profesionalnu djelatnost.

Tablica 6. Pružatelji usluge smještaja te pomoći u kući za starije osobe po županijama (broj pružatelja /kapacitet, stanje na dan 31.12.2016.)

ŽUPANIJA	DRŽAVNI DOM	DECENTRALI -ZIRANI (ŽUPANIJSKI) DOM	DOM DRUGIH OSNIVAČA	DRUGE PRAVNE OSOBE (bez osnivanja doma)	OBITELJSKI DOM	UDOMITELJ- STVO udomitelji za odrasle osobe/kapacitet za odrasle osobe/starije osobe na smještaju	Ukupni kapacitet za smještaj starijih osoba	PRUŽATELJI USLUGE POMOĆ U KUĆI BEZ DOMOVA i DRUGIH PRAVNIH OSOBA (bez osnivanja doma) (broj pružatelja)
Zagrebačka	-	-	15/765	18/530	51/766	305/931/444	2.505	9
Krapinsko-zagorska	-	-	4/411	1/9	12/144	59/164/154	718	10
Sisačko-moslavačka	-	2/428	1/42	10/163	24/309	112/383/344	1.286	12
Karlovačka	-	1/222	2/87	1/22	31/460	92/310/310	1.101	9
Varaždinska	-	1/360	6/550	2/40	18/293	71/187/122	1.365	5
Koprivničko-križevačka	-	1/270	5/277	3/55	15/221	168/499/383	1.206	6
Bjelovarsko-bilogorska	-	1/250	4/329	14/175	23/355	133/429/370	1.479	6
Primorsko-goranska	-	4/768	5/455	5/63	20/340	7/16/16	1.642	13
Ličko-senjska	-	1/354	-		2/38	7/23/16	408	11
Virovitičko-podravska	-	-	3/118		11/152	67/215/172	442	5
Požeško-slavonska	-	2/312	2/103	3/94	2/19	17/59/55	583	7
Brodsko-posavska	-	1/268	2/91	12/169	17/300	139/426/319	1.147	5
Zadarska	-	1/372	1/134	3/47	18/276	15/54/40	869	8
Osječko-baranjska	-	3/773	7/343	1/20	34/530	168/452/383	2.049	12
Šibensko-kninska	1/86	2/388	1/16		3/49	3/7/6	545	9
Vukovarsko-srijemska	-	2/328	4/363	2/104	14/248	70/184/183	1.226	24
Splitsko-dalmatinska	-	4/1.029	14/733	10/126	14/248	21/37/34	2.170	14
Istarska	-	4/520	4/301	4/118	8/122	6/6/6	1.067	3
Dubrovačko-neretvanska	2/85	4/362	1/82		3/31	1/1/0	560	5
Međimurska	-	1/282	7/490		8/116	38/100/90	978	3
Grad Zagreb	-	10/3.515	24/1.914	6/76	33/532	45/134/31	6.068	6
UKUPNO	3/171	45/10.801	112/7.604	95/1.811	361/5.549	1.544/4.617/3.478	29.414	182

Kao što je vidljivo iz Tablice 6. u Republici Hrvatskoj postoje smještajni kapaciteti u domovima (160), kod pružatelja usluge smještaja bez osnivanja doma (95), obiteljskim domovima (361) i udomiteljskim obiteljima (1544 za odrasle osobe) za 29.414 odnosno 3,68% osoba starih 65 i više godina. (Republika Austrija prema podacima Ministarstva rada, socijalne skrbi i zaštite potrošača i Statističkom godišnjaku za 2015. ima u domovima za stare i domovima za njegu smještajnih kapaciteta za 4,7% stanovništva starog 65 i više godina).

Tablica 7. Pregled pokrivenosti starijeg stanovništva uslugom smještaja po županijama te odstupanje županija od srednje vrijednosti pokrivenosti kapacitetima za smještaj u RH

ŽUPANIJA	Ukupno stanovništvo staro 65 i više godina	Ukupni smještajni kapacitet	Pokrivenost starijeg stanovništva uslugom smještaja u %	Razlika srednje vrijednosti za RH i učešća županije u kapacitetu
Zagrebačka	55.165	2.505	4,54%	0,86%
Krapinsko-zagorska	23.651	718	3,04%	-0,64%
Sisačko-moslavačka	33.198	1.286	3,87%	0,19%
Karlovačka	26.195	1.101	4,20%	0,52%
Varaždinska	30.791	1.365	4,43%	0,75%
Koprivničko-križevačka	20.995	1.206	5,74%	2,06%
Bjelovarsko-bilogorska	22.089	1.479	6,70%	3,02%
Primorsko-goranska	62.102	1.642	2,64%	-1,04%
Ličko-senjska	11.677	408	3,49%	-0,19%
Virovitičko-podravska	14.443	442	3,06%	-0,62%
Požeško-slavonska	13.744	583	4,24%	0,56%
Brodsko-posavska	27.806	1.147	4,13%	0,44%
Zadarska	35.146	869	2,47%	-1,21%
Osječko-baranjska	52.409	2.049	3,91%	0,23%
Šibensko-kninska	24.776	545	2,20%	-1,48%
Vukovarsko-srijemska	31.127	1.226	3,94%	0,26%
Splitsko-dalmatinska	83.381	2.170	2,60%	-1,08%
Istarska	41.683	1.067	2,56%	-1,12%
Dubrovačko-neretvanska	23.954	560	2,34%	-1,34%
Međimurska	18.737	978	5,22%	1,54%
Grad Zagreb	146.217	6.068	4,15%	0,47%
UKUPNO RH	799.286	29.414	3,68%	0,00%

Iz Tablice 7. vidljivo je da kapaciteti za smještaj starijih osoba nisu ravnomjerno rasprostranjeni po županijama i da županije: Krapinsko-zagorska, Primorsko-goranska, Ličko-senjska, Virovitičko-podravska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska, Istarska i Dubrovačko- neretvanska imaju kapacitet za smještaj starijih osoba ispod prosjeka za

Republiku Hrvatsku. U navedenim županijama je osobito potrebno poticati izgradnju dodatnih kapaciteta kako bi se osigurala ravnomjerna dostupnost ove usluge na cijelom području države.

III. ZNAČENJE POJEDINIH POJMOVA U STRATEGIJI

Socijalna skrb je organizirana djelatnost od javnog interesa za Republiku Hrvatsku čiji je cilj pružanje pomoći socijalno ugroženim osobama, kao i osobama u nepovoljnim osobnim ili obiteljskim okolnostima, koja uključuje prevenciju, promicanje promjena, pomoć u zadovoljavanju osnovnih životnih potreba i podršku pojedincu, obitelji i skupinama, u svrhu unapređenja kvalitete života i osnaživanja korisnika u samostalnom zadovoljavanju osnovnih životnih potreba te njihovog aktivnog uključivanja u društvo.

Novčane naknade su novčani iznosi ili iznosi u naravi koje starije osobe ostvaruju sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi te aktima jedinica lokalne i/ili regionalne (područne) samouprave.

Socijalne usluge u smislu ove Strategije obuhvaćaju aktivnosti, mjere i programe namijenjene sprječavanju, prepoznavanju i rješavanju problema i poteškoća pojedinaca i obitelji te poboljšanju kvalitete njihovog života u zajednici.

Institucijska skrb o starijim osobama odnosi se na uslugu dugotrajnog smještaja koja se starijim osobama pruža u domovima socijalne skrbi ili drugim pravnim osobama, a može obuhvatiti: usluge prihvata, stanovanja, prehrane, nabave odjeće i obuće, održavanja osobne higijene, brige o zdravlju i njege, čuvanja, radnih aktivnosti, psihosocijalne rehabilitacije te organiziranja slobodnog vremena.

Izvaninstitucijska skrb, pod ovim pojmom u skrbi o starijim osobama u ovoj Strategiji misli se na pružanje usluga pomoći u kući u korisnikovom domu, potom usluge dugotrajnog smještaja u obiteljskom domu, organiziranom smještaju i udomiteljskoj obitelji.

IV. EUROPSKA I MEĐUNARODNA SURADNJA

Ubrzano starenje stanovništva Europska unija (EU) prepoznaje kao jedan od ključnih izazova u osiguravanju daljnjeg razvoja i rasta. Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti s ciljem promicanja zdravog i aktivnog starijeg stanovništva kako bi se omogućila društvena povezanost i veća produktivnost istaknuti su kao važni ciljevi u okviru Europske strategije za pametan, održiv i uključiv razvoj – EUROPA 2020, temeljnog strateškog dokumenta EU za rast i zapošljavanje. Vezano za skrb o starijim osobama naglasak se stavlja na razvoj pristupačnih, održivih i visoko kvalitetnih usluga u zajednici. Kao glavni financijski instrument za provedbu programa razvoja usluga u zajednici definira se Europski socijalni fond (ESF). Temeljni dokument za korištenje sredstava iz ESF-a u Republici Hrvatskoj predstavlja Operativni program „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020.“ Operativni program definira četiri prioritetne osi, te se unutar prioritetne osi 2. Socijalno uključivanje, specifičnog cilja 9.iv.2. „Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući podršku procesu deinstitucionalizacije“ planira financirati razvoj socijalnih usluga u zajednici koje bi obuhvaćale i usluge za starije osobe. Kroz planirane pozive za dostavu projektnih prijedloga financirat će se razvoj i pružanje socijalnih usluga u zajednici kao što su boravak i pomoć u kući, čime bi se starijim osobama omogućio ostanak u vlastitim domovima i obiteljima. Također poduprijet će se aktivnosti koje će omogućiti bolju ravnotežu između radnih i obiteljskih obveza u obiteljima kroz pružanje usluga u zajednici starijim ovisnim članovima. U tu svrhu Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku kao Posredničko tijelo razine 1, objaviti će poziv na dostavu projektnih prijedloga za širenje mreže socijalnih usluga u zajednici koji će se provoditi kroz dvije faze. Kao potencijalni korisnici ovih sredstava predlažu

se organizacije civilnog društva, ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Budući su ciljevi, mjere i aktivnosti predviđeni ovom Strategijom usklađeni s nacionalnim i EU strateškim dokumentima, isti će biti korišteni za planiranje aktivnosti unutar poziva na dostavu projektnih prijedloga koje će se moći sufinancirati iz EU fondova u području skrbi o starijim osobama.

V. STRATEŠKI OKVIR

A). ZAKONODAVNI OKVIR

Opis problema:

1. Neujednačeni uvjeti pristupa mreži socijalnih usluga za korisnike i pružatelje odnosno neujednačeni modeli financiranja domova za starije osobe

Način financiranja socijalnih usluga trenutačno se ostvaruje putem tri modela financiranja, ovisno o osnivaču ustanove/pružatelju usluge:

- Financiranje prema rashodima poslovanja iz državnog proračuna bez obzira na broj pruženih usluga - ustanove kojima je osnivač Republika Hrvatska

- Financiranje prema rashodima poslovanja iz proračuna jedinica područne (regionalne) samouprave i državnog proračuna bez obzira na broj pruženih usluga - decentralizirani županijski domovi za starije osobe

- Financiranje troškova ugovorene i izvršene usluge iz državnog proračuna s pružateljima usluga čiji osnivač nije RH – privatni pružatelji.

U prva dva modela financira se kompletno poslovanje ustanove (financiranje rashoda poslovanja) neovisno o broju i vrsti konkretno pruženih usluga korisnicima. Posljednji model financiranja socijalnih usluga ostvaruje se putem socijalnog ugovaranja i pretpostavlja plaćanje isključivo usluga koje su pružene korisnicima. Na taj se način, temeljem ugovorom utvrđene cijene svake pojedine usluge, financiraju samo usluge koje su stvarno i pružene korisnicima.

Iz navedenog je razvidno kako sadašnji modeli financiranja dovode u neravnopravni položaj pružatelje usluga.

2. Nedovoljan nadzor rada pružatelja usluga za starije osobe

Uzimajući u obzir činjenicu da socijalne usluge za starije osobe pruža preko 2.000 raznih pružatelja usluga (domovi, obiteljski domovi, pružatelji usluga bez osnivanja doma, centri za pomoć u zajednici, centri za pomoć u kući i udomiteljske obitelji) nameće se potreba preispitivanja organizacije nadzora na način da se uz nadzor na nacionalnoj razini propiše vršenje nadzora i na lokalnoj razini.

3. Nedovoljna socijalno-ekonomska zaštita starijih osoba- nacionalna mirovina

Nacionalna mirovina je institut kojeg u svojim sustavima ima inkorporirano preko 100 država svijeta u nekom od svojih oblika te se radi o novčanom transferu starijim ljudima. Ispunjavanje uvjeta za nacionalnu mirovinu ovisi o dobi i državljanstvu ili prebivalištu i ovisi o primanjima, dohotku ili imovini. Institut nacionalne mirovine je također jedan od jamstava granice nacionalne socijalne zaštite prema Preporuci 202 Međunarodne organizacije rada iz 2012. godine kojom je propisana potreba osiguranja osnovnog socijalno zaštitnog prihoda na nacionalno definiranoj minimalnoj razini za starije osobe.

Institut nacionalne mirovine se planira uvesti tijekom trajanja mandata ove Vlade, te je u Programu Vlade Republike Hrvatske za mandat 2016.-2020. kao jedan od temeljnih ciljeva u sklopu zaštite socijalno najugroženijih.

Nacionalnom mirovinom se želi obuhvatiti osobe koje nemaju minimalni mirovinski staž za stjecanje prava na starosnu mirovinu, a starije su od 65 godina života, pod uvjetom da su 15 godina prebivale na području Republike Hrvatske i da nemaju drugi izvor prihoda. Uvođenju nacionalne mirovine prethoditi će sveobuhvatna analiza u kojoj će biti potrebno sagledati novi institut u odnosu na statističke podatke koji se odnose na broj ljudi koji živi u siromaštvu ili riziku od siromaštva, u odnosu na trenutnu visinu starosne mirovine za 15 godina mirovinskoga staža, odnosno mirovinu ostvarenu na temelju rada i ostvarenih plaća, u odnosu na naknade koje se ostvaruju u sustavu socijalne skrbi, u odnosu na stanje na tržištu rada, u odnosu na činjenicu da li je osoba nositelj prava vlasništva, je li osoba bila u radnom odnosu te uplaćivala doprinose u prvi, odnosno drugi mirovinski stup ili nije nikada radila te s osobitim osvrtom na problematiku žena koje žive u ruralnim područjima, a koje su osobito pogođene siromaštvom. Potrebno je, stoga, na odgovarajući način utvrditi kriterije za imovinski i/ili dohodovni cenzus te obuhvat osoba kako bi se mogla planirati potrebna sredstva u državnom proračunu. Kako se radi o zahtjevnom zadatku u koji je potrebno uključiti sve dionike iz sustava socijalne sigurnosti, nužno je voditi računa o zaštiti od rizika siromaštva u starosti ove izuzetno osjetljive kategorije osoba na primjeren način.

4. Nemogućnost ostvarivanja prava na status njegovatelja za skrb o starijim osobama

U Hrvatskoj je nedovoljan broj smještajnih kapaciteta (za dugotrajnu skrb) za osobe starije životne dobi kojima je zbog trajnih promjena u zdravstvenom stanju prijeko potrebna stalna pomoć druge osobe. Starijim osobama koje trebaju usluge dugotrajne skrbi, a zbog nemogućnosti dobivanja iste radi nedostatka postojećih kapaciteta, treba omogućiti po načelu socijalne pravde adekvatnu njegu i skrb koja bi se kroz institut njegovatelja mogla ostvariti barem za najpotrebitije skupine.

Stoga je potrebno propisati uvjete i načine ostvarivanja prava na status njegovatelja starijih osoba.

Cilj 1. Ujednačiti pristup mreži socijalnih usluga za sve korisnike i pružatelje usluga pod istim uvjetima i pravilima odnosno uvođenje jedinstvenog modela financiranja temeljenog na plaćanju po izvršenoj usluzi.

Mjera 1.1. Reforma načina plaćanja usluge dugotrajnog smještaja za starije osobe koje su smještene u državnim i decentraliziranim domovima

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Aktivnosti:

1. Uspostavljanje zakonodavnog okvira za omogućavanje jednakog pristupa mreži korisnicima i pružateljima usluga.

Rok: 2017.-2020.

Indikatori provedbe:

1. Uspostavljen zakonodavni okvir za omogućavanje jednakog pristupa mreži korisnicima i pružateljima usluga

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku aktivnost 792007 Administracija i upravljanje.

Cilj 2. Poboljšati nadzor rada pružatelja usluga za starije osobe

Mjera 2.1. Reforma organizacije rada inspekcije

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Aktivnost:

1. Uspostavljanje zakonodavnog okvira za reformu organizacije rada inspekcije

Rok: 2017.-2020.

Indikatori provedbe:

1. Uspostavljen zakonodavni okvir za reformu organizacije rada inspekcije

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku aktivnost 792007 Administracija i upravljanje.

Cilj 3. Osigurati nacionalnu mirovinu socijalno ugroženim starijim osobama

Mjera 3.1. Uvođenje nacionalne mirovine

Nositelj: Ministarstvo rada i mirovinskog sustava

Sunositelji: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Državni zavod za statistiku, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku i Ministarstvo financija

Aktivnosti:

1. Sveobuhvatna analiza u odnosu na sve prethodno navedene parametre (sustav socijalne skrbi, mirovinski sustav, stanje na tržištu rada, EU praksa i dr.).
2. Utvrđivanje kriterija za obuhvat potencijalnih korisnika nacionalne mirovine, imovinski i/ili dohodovni cenzus, parametri za izračun visine nacionalne mirovine te potrebna financijska sredstva.
3. Uspostavljanje zakonodavnog okvira za uvođenje instituta nacionalne mirovine.

Rok:

1. IV. kvartal 2018.
2. IV. kvartal 2019.

3. IV. kvartal 2020.

Indikatori provedbe:

1. Izrađena sveobuhvatna analiza.
2. Utvrđeni kriteriji za obuhvat korisnika nacionalne mirovine, definiran imovinski i/ili dohodovni cenzus, utvrđeni parametri za izračun nacionalne mirovine te utvrđena i osigurana sredstva u državnom proračunu.
3. Uspostavljen zakonodavni okvir za uvođenje instituta nacionalne mirovine.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti na poziciji Ministarstva rada i mirovinskog sustava aktivnost A 854006 Administracija i upravljanje.

Cilj 4. Širenje prava na status njegovatelja

Mjera 4.1. Donošenje propisa kojim će se regulirati pravo na status njegovatelja za skrb o starijim osobama

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Aktivnost:

1. Uspostavljanje zakonodavnog okvira za uspostavu prava na status njegovatelja za skrb o starijim osobama.

Rok: 2017.-2020.

Indikatori provedbe:

1. Uspostavljen zakonodavni okvir za uspostavu prava na status njegovatelja za skrb o starijim osobama.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku aktivnost 792007 Administracija i upravljanje.

Operativni plan: Zakonodavni okvir

Područje djelovanja	Mjere	Aktivnosti	Nositelj/sudionici provedbe	Pokazatelji rezultata	Izvor podataka	Polazna vrijednost	Rok	Financiranje
1. Ujednačiti pristup mreži socijalnih usluga za sve korisnike i pružatelje usluga pod istim uvjetima i pravilima odnosno uvođenje jedinstvenog modela financiranja temeljenog na plaćanju po izvršenoj usluzi.	<i>1.1. Reforma načina plaćanja usluge dugotrajnog smještaja za starije osobe koje su smještene u državnim i decentraliziranim domovima</i>	1. Uspostavljanje zakonodavnog okvira za jednak pristup mreži korisnicima i pružateljima usluga	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (dalje: MDOMSP)	Uspostavljen zakonodavni okvir za jednak pristup mreži korisnicima i pružateljima usluga	MDOMSP	0	2020.	Iz redovne djelatnosti na poziciji MDOMSP
2. Poboľjšati nadzor rada pružatelja usluga za starije osobe	<i>2.1. Reforma organizacije rada inspekcije</i>	1. Uspostavljanje zakonodavnog okvira za reformu organizacije rada inspekcije	MDOMSP	1. Uspostavljen zakonodavni okvir za reformu organizacije rada inspekcije	MDOMSP	0	2020.	Iz redovne djelatnosti na poziciji MDOMSP
3. Osigurati nacionalnu mirovinu socijalno ugroženim starijim osobama	<i>3.1. Uvođenje nacionalne mirovine</i>	1. Sveobuhvatna analiza u odnosu na sve prethodno navedene parametre (sustav socijalne skrbi, mirovinski sustav,	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava (dalje: MRMS) Hrvatski	1. Izrađena sveobuhvatna analiza. 2. Utvrđeni kriteriji za obuhvat korisnika	MRMS	0	1. IV. kvartal 2018. 2. IV. kvartal 2019. 3. IV. kvartal 2020	Iz redovne djelatnosti na poziciji MRMS

		stanje na tržištu rada, EU praksa i dr.) 2.Utvrđivanje kriterija za obuhvat potencijalnih korisnika nacionalne mirovine, imovinski i/ili dohodovni cenzus, parametri za izračun visine nacionalne mirovine te potrebna financijska sredstva. 3.Uspostavljanje zakonodavnog okvira za uvođenje instituta nacionalne mirovine	zavod za mirovinsko osiguranje, Državni zavod za statistiku, MDOMSP i Ministarstvo financija)/	nacionalne mirovine, definiran imovinski i/ili dohodovni cenzus, utvrđeni parametri za izračun nacionalne mirovine te utvrđena i osigurana sredstva u državnom proračunu. 3.Uspostavljen zakonodavni okvir za uvođenje instituta nacionalne mirovine.				
4. Širenje prava na status njegovatelja	4.1. Donošenje propisa kojim će se regulirati pravo na status njegovatelja za skrb o starijim osobama	1. Uspostavljanje zakonodavnog okvira za uvođenje prava statusa njegovatelja za skrb o starijim osobama	MDOMSP	Uspostavljen zakonodavni okvir za uvođenje prava statusa njegovatelja za skrb o starijim osobama	MDOMSP	0	2020.	Iz redovne djelatnosti na poziciji MDOMSP

B. INFORMIRANJE I PODIZANJE RAZINE SVIJESTI O PRAVIMA STARIJIH OSOBA

Opis problema: Slaba informiranost o pravima starijih osoba

Starije osobe predstavljaju društveno osjetljivu kategoriju stanovništva kojoj je potrebno osigurati dodatne uvjete kako bi uživali svoja prava i imali kvalitetan život u starosti. Iako su starije osobe ravnopravne u svojim pravima i slobodama sa svakim drugim građaninom, one se u odnosu na druge nalaze u neravnopravnom položaju kada je riječ o uživanju njihovih prava. Istraživanje o pravima osoba starije životne dobi u Gradu Zagrebu (Spajić-Vrkaš, Vrban, Rusac, 2013.) pokazuje da više od ¾ ispitanika nije upoznato s pravima koja im pripadaju kao starijim osobama. Istraživanje o dostojanstvu u starijoj životnoj dobi (Rusac, Vahtar, Vrban, 2016.), kao i spomenuto istraživanje o pravima starijih osoba (Spajić-Vrkaš, Vrban, Rusac, 2013.) pokazuju da se od svih kategorija prava starijim osobama najviše krše prava iz kategorije sigurnosti i osobnog dostojanstva. Takvoj vrsti diskriminacije podjednako su izloženi na javnom prostoru, u obitelji i unutar institucija. Zaštita prava starijih osoba polazi od načela jednakog dostojanstva i vrijednosti ljudskog bića. Za potpuni uvid u stanje prava starijih osoba potrebno je provesti istraživanje o pojavnosti kršenja prava starijih osoba s naglaskom na sve vidove nasilja te na osnovu dobivenih podataka izraditi preporuke za prevenciju kršenja istih. Starije osobe ali i društvo u cjelini potrebno je permanentno informirati o činjenici da su starije osobe prepoznate kao naročito osjetljiva skupina stanovništva koju je potrebno dodatno zaštititi.

Cilj 1. Informiranje o pravima starijih osoba u društvu

Mjera 1.1 Praćenje kršenja prava starijih osoba

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Aktivnost:

1. Provođenje istraživanja o kršenju prava starijih osoba s naglaskom na sve vidove nasilja i zlouporabi ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju.
2. Izrada izvješća o stanju prava starijih osoba proizišlog iz prikupljenih podataka
3. Izrada preporuke za prevenciju kršenja prava starijih osoba.

**Rok: 1. 2017.-2018.
2. i 3. 2019.**

Indikatori provedbe:

1. Provedeno istraživanje
2. Izrađeno izvješće
3. Izrađene preporuke

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u iznosu od 900.000,00 kn na aktivnosti A 734189 Udruge u socijalnoj skrbi i izvor 41 s računa 3721 i to za svaku godinu provedbe (2017., 2018. i 2019.).

Mjera 1.2. Stvaranje preduvjeta za informiranje i podizanje razine svijesti o pravima starijih osoba

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Sunositelji: organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. Provođenje javnog natječaja za projekte usmjerene na informiranje i podizanje razine svijesti o pravima starijih osoba.

Rok: 2017.-2020.

Indikatori provedbe:

1. Broj provedenih javnih natječaja.
2. Broj odobrenih projekata i broj uključenih osoba po županijama.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u iznosu od 1.100.000,00 kn godišnje na aktivnosti A 734189 Udruge u socijalnoj skrbi i izvor 41 s računa 3721 za svaku godinu provedbe (2017., 2018., 2019.)

Operativni plan: Informiranje i podizanje razine svijesti o pravima starijih osoba

Područje djelovanja	Mjere	Aktivnosti	Nositelj/sudionici provedbe	Pokazatelji rezultata	Izvor podataka
1. Informiranje o pravima starijih osoba	<i>1.1 Praćenje kršenja prava starijih osoba</i>	1. Provođenje istraživanja o kršenju prava starijih osoba s naglaskom na sve vidove nasilja i zlouporabu ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju. 2. Izrada izvješća o stanju prava starijih osoba proizišlog iz prikupljenih podataka 3. Izrada preporuke za prevenciju kršenja prava starijih osoba	MDOMSP	1. Provedeno istraživanje 2. Izrađeno izvješće 3. Izrađene preporuke	Provodite istraživanje (akademska zajednica, institut/agencija)
	<i>Mjera 1.2. Stvaranje preduvjeta za informiranje i podizanje razine svijesti o pravima starijih osoba</i>	1. Provođenje javnog natječaja za projekte usmjerene na informiranje i podizanje razine svijesti o pravima starijih osoba	MDOMSP	1. Broj provedenih javnih natječaja 2. broj odobrenih projekata i broj uključenih osoba po županijama	Provodite projekata (OCD)

C) ŠIRENJE I UNAPREĐENJE USLUGA U ZAJEDNICI

Opis problema: Nedovoljna i neravnomjerna dostupnost usluga za starije osobe na cjelokupnom području države

Suočavajući se s izazovima starenja stanovništva i promjena u kontekstu tradicionalnih oblika skrbi, Republika Hrvatska treba znatno proširivati postojeće programe i provoditi novu shemu socijalne zaštite u području skrbi za starije osobe. Prema tome, daljnji smjerovi razvoja su svakako da postojeća institucionalna skrb bude namijenjena prije svega za najstarije, kronično bolesne kategorije ljudi te funkcionalno oslabljene starije osobe, dok naglasak treba biti na obitelji i lokalnoj zajednici kao osloncima izvaninstitucionalne mreže skrbi za starije.

Cilj 1. Povećati dostupnost usluga za starije osobe

Mjera 1.1. Ujednačavanje dostupnosti kapaciteta za smještaj starijih osoba

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Aktivnost:

1. Poticati povećanje smještajnih kapaciteta do razine državnog prosjeka u županijama u kojima su kapaciteti ispod prosjeka

Rok: 2018.-2020.

Indikator provedbe:

1. Broj danih preporuka za izgradnju smještajnih kapaciteta za starije osobe tijekom godine.

Potrebna financijska sredstva :

Sredstva će se osigurati u okviru redovite djelatnosti na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku aktivnost 792007 Administracija i upravljanje.

Mjera 1.2. Razvijanje usluga za starije osobe usmjerenih zadržavanju starijih osoba u njihovom domu

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Sunositelji: Jedinice lokalne samouprave

Aktivnost:

1. Poticanje pružanja izvaninstitucijskih usluga za starije osobe na lokalnoj razini

Rok: 2017.-2020.

Indikatori provedbe:

1. Broj pružatelja usluga za starije osobe po županijama.
2. Broj starijih osoba kojima su osigurane izvaninstitucijske usluge boravka po županijama.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u iznosu od 2.000.000,00 kn za na aktivnosti A 734189 Udruga u socijalnoj skrbi izvor 41 s računa 3721 i to za svaku godinu provedbe (2017.,2018.,2019.,).

Ujedno sredstva će se osigurati i iz fondova Europske unije i to:

U 2018. godini u iznosu od 12.000.000,00 kn na aktivnosti A 788015 Operativni program učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. prioritet 2 i 5 s izvora 12 iznos od 1.800.000,00 kn, a s izvora 561 iznos od 10.200.000,00 kn.

U 2019. godini osigurat će se sredstva u iznosu od 8.000.000,00 kn na aktivnosti A 788015 Operativni program učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. prioritet 2 i 5 i to s izvora 12 iznos od 1.200.000,00 kn, a s izvora 561 iznos od 6.800.000,00 kn.

Mjera.1.3. Osiguravanje usluga usmjerenih povećanju kvalitete života starijih osoba

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Sunositelji: organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. Organiziranje dnevnih aktivnosti za starije osobe.
2. Poticanje volontiranja starijih osoba.

Rok: 2017.-2020.

Indikatori provedbe:

1. Broj odobrenih projekata po županijama.
2. Broj starijih osoba uključenih u organizirane dnevne aktivnosti po županijama.
3. Povećanje broja starijih osoba uključenih u volonterske aktivnosti.

Potrebna financijska sredstva :

Sredstva će se osigurati na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku aktivnost A 734189 Udruga u socijalnoj skrbi u iznosu od 3.100.000,00 kn i to za svaku godinu provedbe (2017.,2018., 2019.).

U 2017. godini iznos od 1.100.000,00 kn planiran je na računu 3811, izvor 11, a iznos od 2.000.000,00 planiran je na računu 3721, izvor 41.

U 2018. godini iznos od 1.100.000,00 kn planiran je na računu 3811, izvor 11, a iznos od 2.000.000,00 planiran je na računu 3721, izvor 41.

U 2019. godine iznos od 2.600.000,00 kn planiran je na računu 3811, izvor 11, a iznos od 500.000,00 kn na računu 3721, izvor 41.

Cilj 2. Podići kvalitetu pružanja socijalnih usluga za starije osobe

Mjera 2.1 Primjena „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“ kod pružatelja usluga za starije osobe

Nositelj: Ministarstvo zdravstva

Aktivnosti:

1. Edukacija i reedukacija stručnjaka o primjeni „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“ kod pružatelja usluga za starije osobe.
2. Prikupljanje podataka, praćenje i evaluacija „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“ kod pružatelja usluga za starije osobe.
3. Izrada prijedloga mjera unaprjeđenja kvalitete zaštite zdravlja kod pružatelja usluga za starije osobe te praćenje zdravstvenih potreba i funkcionalnih sposobnosti starijih osoba koje se nalaze na smještaju.

Rok: 1. 2017.-2020.

2. 2017.-2020.

3. 2020.

Indikatori provedbe:

1. Broj održanih edukacija i broj osoba koje su prošle edukaciju i reedukaciju po županijama.
2. Izrađeno izvješće o uspješnosti primjene „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“ po županijama.
3. Izrađen prijedlog mjera unaprjeđenja kvalitete zaštite zdravlja kod pružatelja usluga za starije.

Potrebna financijska sredstva :

Sredstva na poziciji Ministarstva zdravstva (MZ) na aktivnosti A 789006 Provedba nacionalnih programa, strategija i planova račun 3233 u iznosu od 15 000,00 kn za svaku godinu provedbe (2017.,2018.,2019.)

Mjera: 2.2. Primjena priručnika “Vodič/14 uputa za aktivno zdravo starenje – hrvatski model”

Nositelj: Ministarstvo zdravstva

Aktivnosti:

1. Izrada i dopuna priručnika o aktivnom i zdravom starenju te njegovo tiskanje
2. Edukacija i reedukacija o aktivnom zdravom starenju / primjena “Vodiča/14 uputa za aktivno zdravo starenje – hrvatski model”

Rok : 1. 2017.

2. 2017.-2020.

Indikatori provedbe:

1. Izrađen i tiskan priručnik „Vodič/14 uputa za aktivno zdravo starenje – hrvatski model”
2. Broj održanih edukacija i broj osoba uključenih u edukaciju po županijama

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva na poziciji Ministarstva zdravstva (MZ) na aktivnosti A 789006 Provedba nacionalnih programa, strategija i planova račun 3237 u iznosu od 10 000,00 kn za svaku godinu provedbe (2017.,2018.,2019.).

Mjera 2.3. Primjena smjernica pravilne prehrane za starije / jelovnici kod pružatelja usluga za starije osobe

Nositelj: Ministarstvo zdravstva

Aktivnosti:

1. Izrada prijedloga jelovnika za starije osobe kod pružatelja usluga za starije osobe sukladno hrvatskim smjernicama pravilne prehrane za starije
2. Edukacija i reedukacija stručnjaka zaduženih za zdravu prehranu o primjeni smjernica pravilne prehrane za starije kod pružatelja usluga za starije osobe
3. Izrada priručnika na temu Programa primjene smjernica pravilne prehrane za starije kod pružatelja usluga za starije osobe.
4. Analiza i evaluacija gerontološko- javnozdravstvenih pokazatelja o stanju uhranjenosti starijih osoba putem panela stanja uhranjenosti CEZIH-a po web servisu NRS 2002.
5. Kontrola kvalitete gotovih obroka hrane sukladno Smjernicama pravilne prehrane za osobe starije dobi (pomoću definiranih indikatora kvalitete), procjena kvalitete prehrane kod pružatelja usluga za starije osobe (energetska i nutritivna procjena), mikrobiološka analiza hrane i procjena higijene radnih površina (za pripremu hrane) na temelju periodičkih nadzornih mikrobioloških analiza.

Rok: 1. 2017.- 2018.

2. 2017.- 2020.

3. 2018.

4. 2017.- 2020.

5. 2017.- 2020.

Indikatori provedbe:

1. Izrađen prijedlog jelovnika za starije osobe kod pružatelja usluga za starije sukladno hrvatskim smjernicama pravilne prehrane za starije
2. Broj edukacija i broj stručnjaka po županijama zaduženih za zdravu prehranu o primjeni smjernica pravilne prehrane za starije kod pružatelja usluga za starije osobe koji su prošli edukaciju
3. Izrađen priručnik na temu Programa primjene smjernica pravilne prehrane za starije kod pružatelja usluga za starije osobe
4. Izrađen izvještaj o evaluaciji gerontološko- javnozdravstvenih pokazatelja o stanju uhranjenosti starijih osoba
5. Izrađen izvještaj kontrole gotovih obroka sukladno Smjernicama pravilne prehrane za osobe starije dobi

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva na poziciji Ministarstva zdravstva (MZ) na aktivnosti A 789006 Provedba nacionalnih programa, strategija i planova račun 3239 u iznosu od 10 000,00 kn za svaku godinu provedbe (2017.,2018.,2019.).

Mjera 2.4. Održavanje regionalnih sastanaka s pružateljima usluga za starije osobe

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Aktivnost:

1. Organiziranje godišnjih regionalnih susreta s predstavnicima pružatelja usluga za starije osobe

Rok: 2017.-2020.

Indikatori provedbe:

1. Broj održanih sastanaka tijekom godine i broj sudionika po županijama

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u okviru redovite djelatnosti aktivnost 792007 Administracija i upravljanje.

Mjera:2.5. Jačanje kompetencija radnika koji skrbe o starijim osobama

Nositelj: Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku

Aktivnosti:

1. Edukacija radnika koji skrbe o starijim osobama o specifičnostima rada sa starijim osobama

Rok: kontinuirano

Indikatori:

1. Broj provedenih edukacija, broj pružatelja usluga iz kojih dolaze radnici i broj educiranih radnika sve po županijama

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati na poziciji Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku u okviru redovite djelatnosti aktivnost 792007 Administracija i upravljanje.

Operativni plan: Širenje i unapređenje usluga u zajednici

Područje djelovanja	Mjere	Aktivnosti	Nositelj/sudionici provedbe	Pokazatelji rezultata	Izvor podataka	Polazna vrijednost	Rok	Financiranje
1. Povećati dostupnost usluga za starije osobe	<i>1.1. Ujednačavanje dostupnosti kapaciteta za smještaj starijih osoba</i>	1. Poticanje povećanja smještajnih kapaciteta do razine državnog prosjeka u županijama u kojima su kapaciteti ispod prosjeka	MDOMSP	Broj danih preporuka za izgradnju smještajnih kapaciteta za starije osobe tijekom godine	MDOMSP (Služba zadužena za korisničku skupinu - starije osobe)	0	2017.-2020.	Iz redovne djelatnosti na poziciji MDOMSP
	<i>1.2. Razvijanje usluga za starije osobe usmjerenih zadržavanju starijih osoba u njihovom domu</i>	1. poticanje pružanja usluga boravka i pomoći u kući za starije osobe na lokalnoj razini	MDOMSP/JLS	1. Broj pružatelja usluga za starije osobe po županijama 2. Broj starijih osoba kojima je osigurana usluga boravka po županijama 3. Broj starijih osoba koje primaju uslugu pomoć u kući po županijama	JLS preko UDU	0	2018.-2020.	Sredstva će se osigurati iz fondova Europske unije
	<i>1.3. Osiguravanje usluga usmjerenih povećanju kvalitete života starijih osoba</i>	1. Organiziranje dnevnih aktivnosti za starije osobe 2. Poticanje volontiranja starijih osoba	MDOMSP/OCD	1. Broj odobrenih projekata po županijama 2. Broj starijih osoba uključenih u organizirane dnevne	1.MDOMSP/ 2.provoditelji projekata/OCD 3. MDOMSP	1. 0 2. 0 3. 2134	2017.-2020.	Iz redovne djelatnosti na poziciji MDOMSP i djela prihoda od igara na

				aktivnosti po županijama 3. Povećanje broja starijih osoba uključenih u volonterske aktivnosti				sreću godišnje
2. Podići kvalitetu pružanja socijalnih usluga za starije osobe	2.1 Primjena „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“ kod pružatelja usluga za starije osobe	1. Edukacija i reedukacija stručnjaka o primjeni „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“ kod pružatelja usluga za starije osobe 2. Prikupljanje podataka, praćenje i evaluacija „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“ kod pružatelja usluga za starije osobe 3. Izrada prijedloga mjera unaprjeđenja kvalitete zaštite zdravlja kod	MZ	1. Broj održanih edukacija i broj osoba koje su prošle edukaciju i reedukaciju po županijama 2. Izrađeno izvješće o uspješnosti primjene „Upitnika o praćenju pokazatelja kvalitete u domovima za starije“ po županijama 3. Izrađen prijedlog mjera unaprjeđenja kvalitete zaštite zdravlja kod pružatelja usluga za starije	MZ u suradnji s provediteljem edukacije		1. 2017.-2020. 2. 2017.-2020. 3. 2020.	Sredstva Državnog proračuna na poziciji Ministarstva zdravstva

		pružatelja usluga za starije osobe te praćenje zdravstvenih potreba i funkcionalnih sposobnosti starijih osoba koje se nalaze na smještaju.						
	2.2. <i>Primjena priručnika "Vodič/14 uputa za aktivno zdravo starenje – hrvatski model"</i>	1. Izrada i dopuna priručnika o aktivnom i zdravom starenju te njegovo tiskanje 2. Edukacija i reedukacija o aktivnom zdravom starenju / primjena "Vodiča/14 uputa za aktivno zdravo starenje – hrvatski model"	MZ	1. Izrađen i tiskan priručnik „Vodič/14 uputa za aktivno zdravo starenje – hrvatski model” 2. Broj održanih edukacija 3. Broj osoba uključenih u edukaciju po županijama	MZ u suradnji s provoditeljem edukacije	0	1. 2017 2. 2017-2020	Sredstva Državnog proračuna na poziciji Ministarstva zdravstva
	2.3. <i>Primjena smjernica pravilne prehrane za starije / jelovnici kod pružatelja usluga za starije osobe</i>	1. Izrada prijedloga jelovnika za starije osobe kod pružatelja usluga za starije osobe sukladno hrvatskim smjernicama	MZ	1. Izrađen prijedlog jelovnika za starije osobe kod pružatelja usluga za starije sukladno hrvatskim smjernicama pravilne prehrane za starije	MZ u suradnji s provoditeljem edukacije	0	1. 2017.-2018. 2. 2017.-2020. 3. 2018. 4. 2017.-2020.	Sredstva Državnog proračuna na poziciji Ministarstva zdravstva

		pravilne prehrane za starije 2. Edukacija i reedukacija stručnjaka zaduženih za zdravu prehranu o primjeni smjernica pravilne prehrane za starije kod pružatelja usluga za starije osobe 3. Izrada priručnika na temu Programa primjene smjernica pravilne prehrane za starije kod pružatelja usluga za starije osobe. 4. Analiza i evaluacija gerontološko-javnozdravstvenih pokazatelja o stanju uhranjenosti starijih osoba putem panela stanja uhranjenosti CEZIH-a po web servisu NRS 2002. 5. Kontrola kvalitete gotovih		2. Broj edukacija i broj stručnjaka, po županijama, zaduženih za zdravu prehranu o primjeni smjernica pravilne prehrane za starije kod pružatelja usluga za starije osobe koji su prošli edukaciju 3. Izrađen priručnik na temu Programa primjene smjernica pravilne prehrane za starije kod pružatelja usluga za starije osobe 4. Izrađen izvještaj o evaluaciji gerontološko-javnozdravstvenih pokazatelja o stanju uhranjenosti starijih osoba 5. Izrađen izvještaj kontrole gotovih obroka sukladno Smjernicama pravilne prehrane za osobe starije dobi			5. 2017.-2020.	
--	--	---	--	---	--	--	----------------	--

		obroka hrane sukladno Smjernicama pravilne prehrane za osobe starije dobi (pomoću definiranih indikatora kvalitete), procjena kvalitete prehrane kod pružatelja usluga za starije osobe (energetska i nutritivna procjena), mikrobiološka analiza hrane i procjena higijene radnih površina (za pripremu hrane) na temelju periodičkih nadzornih mikrobioloških analiza.						
	2.4. Održavanje regionalnih sastanaka s pružateljima usluga za starije osobe	1. Organiziranje godišnjih regionalnih susreta s predstavnicima pružatelja usluga za starije osobe	MDOMSP	1. Broj održanih sastanaka tijekom godine i broj sudionika po županijama	MDOMSP	0	2017.- 2020.	Iz redovne djelatnosti na poziciji MDOMSP

	<i>2.5. Jačanje kompetencija radnika koji skrbe o starijim osobama</i>	1. Edukacija radnika koji skrbe o starijim osobama o specifičnostima rada sa starijim osobama	MDOMSP	1. Broj provedenih edukacija, broj pružatelja usluga iz kojih dolaze radnici i broj educiranih radnika sve po županijama	MDOMSP u suradnji s provediteljima edukacije	0	2017.-2020.	Iz redovne djelatnosti na poziciji MDOMSP
--	--	---	--------	--	--	---	-------------	---

VI. ZAVRŠNE ODREDBE

1. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku određuje se koordinatorom provedbe Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017.-2020. godine.
2. Tijela državne uprave, te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, pružatelji usluga i organizacije civilnog društva dužni su provoditi mjere iz Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2020. godine u cilju unaprjeđenja položaja starijih osoba u Republici Hrvatskoj.
3. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne su u svojim socijalnim planovima uvrstiti mjere i aktivnosti Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2020. godine.
4. Tijela državne uprave dužna su izvijestiti Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku o provedbi mjera iz Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2020. godine te su dužna do 30. travnja svake godine za prethodnu godinu dostaviti Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku izvješća o provedbi mjera.
5. Uredi državne uprave prikupit će i objediniti podatke od jedinica lokalne samouprave o provedbi mjera iz Strategije socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2020. godine te su dužni do 30. travnja svake godine za prethodnu godinu dostaviti Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku izvješća o provedbi mjera.
6. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku će do 30. lipnja svake godine Vladi Republike Hrvatske dostaviti objedinjeno izvješće o provedbi mjera definiranih Strategijom socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2020. godine za prethodnu godinu.